

**RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK**

**Xe KAMER**

**A R R E S T**

**nr. 223.150 van 15 april 2013  
in de zaak A. 201.660/X-14.763.**

In zake :

1. Mieke WILLEMS
2. Frans LEMMENS
3. Joannes VERELST
4. Yvonne JANSSENS
5. de b.v.b.a. SANIVERA
6. Marcel DARDENNE
7. Joseph HERMANS
8. Davy VAN VLASSELAER
9. Albert DE BLESER
10. Godelieva BULLENS
11. Louis VERVLOET
12. Francine VAN DYCK
13. Jozef LAEREMANS
14. Angelia VANDINGENEN
15. Valère DEWAELE
16. José VERREYDT
17. de n.v. ASCOTPRINT
18. de n.v. DAMJAL
19. Frank MEYERS
20. Thessa VAN NESTE
21. de b.v.b.a. DELTA-VLOER
22. Tony SWERTS
23. Ann DAUW

bijgestaan en vertegenwoordigd door  
advocaat Willie Dierick  
kantoor houdend te 3200 AARSCHOT  
Gijmelsesteenweg 81  
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door de Vlaamse regering  
bijgestaan en vertegenwoordigd door  
advocaat Sven Vernailen  
kantoor houdend te 2018 ANTWERPEN  
Mechelsesteenweg 27  
bij wie woonplaats wordt gekozen

---

## *I. Voorwerp van het beroep*

1. Het beroep, ingesteld op 26 augustus 2011, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van 9 februari 2011 van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken betreffende onteigeningen ten algemenen nutte waarbij wordt bepaald dat in het algemeen belang voor de herinrichting van het gevaarlijk punt 2166, kruispunt N19 Herseltsesteenweg x Oude Mechelsebaan, de onroerende goederen op het grondgebied van de stad Aarschot, die op het bijgaande plan 1M3D8F G 000518 02 geel werden ingekleurd, onmiddellijk in bezit worden genomen en waarbij wordt bepaald dat deze onroerende goederen worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van “de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen van algemene nutte”.

## *II. Verloop van de rechtspleging*

2. De verwerende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de verzoekende partijen hebben een memorie van wederantwoord ingediend.

Auditeur An Van den broeck heeft een verslag opgesteld.

De verzoekende partijen hebben een laatste memorie ingediend. De verwerende partij heeft een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 22 maart 2013.

Wvd. kamervoorzitter Pierre Lefranc heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Dorien Salaets, die loco advocaat Willie Dierick verschijnt voor de verzoekende partijen, en advocaat Floris Sebreghs, die loco advocaat Sven Vernailen verschijnt voor de verwerende partij, zijn gehoord.

Auditeur An Van den broeck heeft een met dit arrest eensluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

### *III. Feiten*

3. Het bestreden besluit kadert in het programma van het Vlaamse Gewest inzake het wegwerken van een aantal gevaarlijke kruispunten en wegvakken in Vlaanderen. Volgens de aanhef van het bestreden besluit zijn de onteigeningen volgens het plan 1M3D8F G 000518 02 nodig voor het wegwerken van het gevaarlijk punt 2166, Kruispunt N19 Herseltsesteenweg x Oude Mechelsebaan te Aarschot.

4. Met het bestreden besluit van 9 februari 2011 van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken wordt bepaald dat in het algemeen belang voor de herinrichting van het gevaarlijk punt 2166, kruispunt N19 Herseltsesteenweg x Oude Mechelsebaan, de onroerende goederen op het grondgebied van de stad Aarschot, die op het bijgaande plan 1M3D8F G 000518 02 geel werden ingekleurd, onmiddellijk in bezit worden genomen. Tevens worden de onroerende goederen, aangeduid op het plan, onteigend overeenkomstig de bepalingen van de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake onteigening ten algemenen nutte (hierna : de onteigeningswet van 1962).

5. Volgens de tabel der innemingen die hoort bij het onteigeningsplan 1M3D8F G 000518 02 zijn de verzoekende partijen allen eigenaar van een in te nemen perceel.

#### *IV. Ontvankelijkheid van het beroep*

##### *Ten aanzien van de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij*

6. Ambtshalve dient te worden onderzocht of de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij op rechtsgeldige wijze in rechte zijn getreden en met name of de beslissingen om het voorliggende beroep in te stellen, tijdig zijn genomen door de daartoe bevoegde organen.

7. Het bestreden besluit werd aan de verzoekende partijen betekend met een begeleidend schrijven van 4 juli 2011. In hun verzoekschrift stellen de verzoekende partijen kennis te hebben genomen van deze bestreden beslissing op 5 juli 2011. Deze kennisgeving deed de termijn van zestig dagen voor het indienen van een annulatieberoep ingaan. De termijn begon te lopen op 6 juli 2011 en liep af op 5 september 2011.

De door de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij neergelegde beslissingen om in rechte te treden werden blijkens de gegevens van het dossier allen op 6 september 2011 genomen, dit is buiten de termijn van zestig dagen voor het indienen van een annulatieberoep. Derhalve tonen de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij niet aan dat hun bevoegde organen tijdig hebben beslist om onderhavig annulatieberoep in te stellen.

8. Het annulatieberoep is onontvankelijk in hoofde van de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij.

Met “de verzoekende partijen” worden hierna de overige verzoekende partijen, dus met uitsluiting van de vijfde, de zeventiende, de achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij, bedoeld.

*Ten aanzien van de overige verzoekende partijen*

9. De verwerende partij stelt in haar memorie van antwoord dat de verzoekende partijen allemaal eigenaar zijn van de percelen in kwestie en dat ze een voldoende belang lijken te hebben. Hun belang bij de vordering tot nietigverklaring is evenwel beperkt tot de percelen waarvoor ze een belang kunnen laten gelden. Volgens de verwerende partij betreft dit in casu “hoogstens innemingen (...), 26, 27, 32, 34, 36, (...), 48, 51, 52, 54, 55, 56, (...), 59 (...)”.

10. De verzoekende partijen vragen de nietigverklaring van het gehele onteigeningsbesluit van 9 februari 2011. Dit onteigeningsbesluit heeft betrekking op 62 innemingen waarmee verschillende (delen van) percelen worden onteigend. De verzoekende partijen stellen in hun verzoekschrift eigenaar te zijn van enkele van die percelen, met name van de percelen kadastraal bekend sectie A, nr. 62/p (inneming 54), nr. 117/w en 119/d/3 (innemingen 34 en 35), nr. 119/w/5 (inneming 36), nr. 117/v (inneming 32), nr. 57/z (inneming 50), nr. 53/w (inneming 27), nr. 53/p (inneming 26), nr. 62/f (inneming 55), nr. 53/c (inneming 59), nr. 62/k (inneming 56), nr. 57/p (inneming 52), en nr. 57/g/2 (inneming 51). De verzoekende partijen hebben er belang bij dat deze percelen niet worden onteigend, maar zij verduidelijken niet waarom zij er ook belang bij hebben de vernietiging van het volledige bestreden besluit na te streven, dus ook in zoverre dit besluit betrekking heeft op percelen waarvan zij geen eigenaar en/of gebruiker zijn.

11. In de memorie van antwoord erkent de verwerende partij het belang van de verzoekende partijen bij inneming 48, kadastraal bekend sectie A, nr. 57/h, hoewel deze inneming in het verzoekschrift niet wordt vermeld. Volgens de lijst van de eigenaars bij het onteigeningsplan betreft zowel inneming 48 als inneming 50 de eigendom van de zevende verzoeker. In het auditorsverslag

wordt ervan uitgegaan dat de niet-vermelding van inneming 48 in het verzoekschrift een materiële vergissing betreft en dat het verzoekschrift betrekking heeft op beide innemingen die eigendom zijn van de zevende verzoeker. In de laatste memorie stellen de verzoekende partijen dat “(h)et (...) hier inderdaad een materiële vergissing (betreft)” en dat de zevende verzoeker “er eveneens belang bij zou hebben gehad dit beroep eveneens in te stellen voor inneming nr. 48”. In de laatste memorie maakt de verwerende partij dienaangaande geen opmerkingen.

Aldus dient met de verzoekende partijen te worden vastgesteld dat de niet-vermelding van de inneming 48 een materiële vergissing betreft en dat het belang van de zevende verzoeker zich tevens uitstrekt tot deze inneming.

12. Verder maakt de verwerende partij in haar opsomming in de memorie van antwoord geen melding van de inneming 35.

Het perceel waarop de inneming 35 betrekking heeft, is volgens de lijst van de eigenaars bij het onteigeningsplan eigendom van de tweede verzoeker. Er valt dan ook niet in te zien - en de verwerende partij verduidelijkt ook niet - waarom de tweede verzoeker geen belang zou hebben bij de nietigverklaring van het bestreden besluit in zoverre het betrekking heeft op deze inneming.

13. De verzoekende partijen hebben slechts belang bij de nietigverklaring van het bestreden besluit in zoverre het betrekking heeft op de percelen waarvan zij eigenaar zijn, en derhalve in zoverre het betrekking heeft op de innemingen 26, 27, 32, 34, 35, 36, 48, 50, 51, 52, 54, 55, 56 en 59.

De exceptie is in de aangegeven mate gegrond.

## *V. Onderzoek van de middelen*

### *A. Tweede middel*

#### *Standpunt van de partijen*

14. De verzoekende partijen leiden een tweede middel af uit de schending van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna: de motiveringswet).

Ze voeren in essentie aan dat in het bestreden besluit niet, of minstens niet behoorlijk, wordt gemotiveerd waarom beroep wordt gedaan op de procedure van de rechtspleging in hoogdringende omstandigheden. Ze wijzen daarbij onder meer op het feit dat het betrokken kruispunt voorkomt op een lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2004 van TV3V en onderstrepen dat de betreffende startnota op 30 mei 2006 op de vergadering van de Provinciale Auditcommissie werd gebracht.

15. De verwerende partij repliceert in haar memorie van antwoord dat de bestreden beslissing wel degelijk aangeeft waarom de spoedprocedure diende te worden toegepast. Ze citeert een passage uit het bestreden besluit waarin onder meer wordt overwogen “dat gezien de problematiek van de verkeersonveiligheid op dit punt, dewelke in het recente verleden aanleiding gegeven heeft tot verkeersslachtoffers, bij hoogdringendheid een herinrichting van het gevaarlijk punt vereist (is)”. Hieruit blijkt dat de onmiddellijke inbezitneming van de betrokken onroerende goederen onontbeerlijk is ter wegwerking van het levensgevaarlijk punt “2166 : N19”. Volgens de verwerende partij zit de hoogdringendheid dan ook verweven in het wegwerken van de gevaarlijke punten en wegvakken teneinde nog meer verkeersslachtoffers te vermijden. Uit de motivering van het bestreden besluit blijkt onverkort dat de betrokken onteigeningen er op gericht zijn om de verkeersveiligheid op een gevaarlijk punt te optimaliseren. De verwerende partij doet gelden dat het dit doel is dat de hoogdringendheid wettigt. Ze wijst er voorts op dat voor het betrokken gevaarlijk punt een prioriteitsfactor van 17 geldt. Het kruispunt heeft geen

afslagstroken voor linksafslaand verkeer. De voertuigen die zich op het kruispunt opstellen om linksaf te slaan worden rechts ingehaald, over het fietspad. De fietsers moeten voor dit zelfde manoeuvre zich mengen tussen het overige verkeer. Al deze elementen brengen een onveilige verkeerssituatie met zich mee. De verwerende partij zet uiteen dat, gelet op de voorgaande elementen, een hoogdringende oplossing onontbeerlijk is.

16. In de memorie van wederantwoord voegen de verzoekende partijen onder meer nog toe dat “(d)e wijze waarop de onteigenende instantie zich gedraagt (...) niet (overtuigt) om ernstig het criterium van hoogdringendheid in te roepen”, nu men 5 jaar na de startnota wenst over te gaan tot een hoogdringende procedure tot onteigening.

17. In de laatste memorie doet de verwerende partij nog gelden dat de ingeroepen hoogdringendheid dient te worden onderzocht op het ogenblik dat het verzoekschrift werd ingediend. Het is onvoldoende om het beweerd ontbreken van dringende noodzakelijkheid louter en alleen af te leiden uit het verstrijken van een lange termijn. Tevens voert de verwerende partij aan dat de controle van de werkelijkheid van de hoogdringendheid redelijk moet blijven en niet mag ontaarden in een controle van de opportuniteit van de handeling van de overheid. Ze meent dat de bekommernis om een oplossing te bieden aan de acute toestand van verkeersonveiligheid op de betrokken locatie “an sich een meer dan voldoende en afdoende reden is” om te opteren voor de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden, zeker nu de verzoekende partijen deze verkeersonveilige toestand niet betwisten. In casu blijkt zowel uit de motivering van het bestreden besluit als uit de stukken van het administratief dossier dat de omstandigheden van de zaak de hoogdringendheid verantwoorden. De verwerende partij meent voorts dat het begrip hoogdringendheid ruim moet worden geïnterpreteerd, “des te meer wanneer de te beoordelen onteigening in verband staat tot een aanzienlijk project waar meerdere eigenaars van onroerende goederen betrokken zijn”. Tevens moet volgens de verwerende partij rekening worden gehouden “met alle verwikkelingen, die met soortgelijke projecten gepaard gaan” en moet onder meer worden gelet “op de moeilijkheden, de

verplichtingen en formaliteiten van administratieve, budgettaire, technische en politieke aard waarmee een bestuurlijk orgaan dient rekening te houden om de onteigening op een evenwichtige manier te realiseren”. De verwerende partij voert aan dat de verkeersveiligheid ter plaatse de aanleg van een vrijliggend fietspad vereist, hetgeen heel wat studiewerk met zich meebracht. De nodige ingrepen vereisten daarenboven veel onderhandelingen en “een bepaald maatschappelijk draagvlak op lokaal niveau”. De verwerende partij benadrukt dat de noodzaak alleszins nog steeds aanwezig is. Het is dan ook niet omdat de aanleg van dit fietspad al een tijd dringend noodzakelijk is, dat door het verloop van meerdere jaren aan planning en noodzakelijke onderzoeken deze situatie niet meer hoogdringend zou zijn. Het tegendeel wordt ook niet aannemelijk gemaakt.

### *Beoordeling*

18. Naar luid van artikel 1 van de onteigeningswet van 1962 kan de onteigening volgens de regels van die wet slechts geschieden “(w)anneer de Koning vaststelt dat de onmiddellijke inbezitneming van een of meer onroerende goederen ten algemenen nutte onontbeerlijk is”. De aanwending van de uitzonderingsprocedure vastgesteld in de onteigeningswet van 1962, uitsluitend verantwoord door redenen van algemeen belang, is dan ook slechts toegestaan wanneer de “onmiddellijke inbezitneming” van het goed door de onteigenende overheid “onontbeerlijk is”.

Hoewel de onteigenende overheid over een ruime discretionaire bevoegdheid beschikt wat betreft de hoogdringendheid van de onteigening mag de Raad van State controleren of die hoogdringendheid wel voorhanden is, wat impliceert dat deze voldoende aannemelijk moet zijn gemaakt.

Het bestreden besluit valt onder het toepassingsgebied van de motiveringswet. Artikel 2 van die wet bepaalt dat bestuurshandelingen uitdrukkelijk moeten worden gemotiveerd. Artikel 3 bepaalt dat de motivering afdoende moet zijn.

De redenen om toepassing te maken van de uitzonderingsprocedure, die een geringere rechtsbescherming biedt dan de gewone onteigeningsprocedure bij toepassing van de onteigeningswetten van

17 april 1835 en 27 mei 1870, moeten blijken uit het administratief dossier en moeten op grond van de formele motiveringsplicht op grond van de motiveringswet in de bestreden onteigeningsmachtiging zelf zijn opgenomen.

19. Het bestreden besluit is als volgt gemotiveerd:

“Overwegende dat de onteigeningen volgens het plan 1M3D8F G 000518 02 nodig zijn voor het wegwerken van de gevaarlijke punten en wegvakken in Vlaanderen, in casu het gevaarlijk punt 2166: N19 Herseltsesteenweg x Oude Mechelsebaan te Aarschot;

Overwegende dat het punt voorkomt op de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2004 van TV3V en dat gezien de problematiek van de verkeersonveiligheid op dit punt, dewelke in het recente verleden aanleiding gegeven heeft tot verkeersslachtoffers, bij hoogdringendheid een herinrichting van het gevaarlijk punt vereist is;

Overwegende dat door de voorgestelde ingrepen enerzijds de verkeersveiligheid voor de weggebruikers verbeterd wordt en dat anderzijds conflictsituaties vermeden worden;

Overwegende dat de weerhouden oplossing het resultaat is van een uitvoerige studie die zowel vanuit een analyse van de ongevallen als vanuit verkeersplanologisch, verkeerstechnisch en ruimtelijk oogpunt benaderd werd, waarbij de verschillende mogelijke alternatieven wel overwogen werden, zoals blijkt uit de startnota die op 30 mei 2006 op de vergadering van de Provinciale Auditcommissie gebracht is, evenals uit het verslag van deze vergadering;

Overwegende dat het besluit van de startnota van bovenvermelde commissievergadering stelt:

- ‘- Het voorstel gaat uit van een verkeerslichtengeregeld kruispunt, waarbij gezocht werd naar mogelijkheden om de kruispuntafwikkeling voor de verschillende verkeersdeelnemers te verbeteren. Er werd een bijkomende ruimte gezocht om volwaardige opstelposities te kunnen creëren.
- Naar het kruispunt toe wordt voorgesteld om langs de N19 middengeleiders te realiseren in functie van het creëren van een poorteffect ter hoogte van het kruispunt.  
Ter hoogte van het kruispunt zelf wordt de middengeleiderstructuur aangewend als opstelstrook voor het linksafslaand verkeer.
- Voor de fietsers worden opvangfietspaden voorzien op beide takken van de Oude Mechelsebaan. Deze leiden de fietser naar de opstelzone ter hoogte van de VRI. De fietspaden langs de N19 worden ter hoogte van het kruispunt omgelegd om opstelruimte te creëren.
- Wat de fietsinfrastructuur langs de N19 betreft, wordt voorgesteld om aanliggende verhoogde fietspaden te voorzien op de zuidelijke tak van de N19 en vrijliggende fietspaden op de noordelijke tak.

- Ter hoogte van de bushaltes wordt een volwaardige halte-infrastructuur voorzien, onder andere haltehavens’;

Overwegende dat volgens het verslag van de commissievergadering de vergadering besloten heeft:

‘Het in de startnota uitgewerkt voorstel wordt aanvaard. Bij de verdere uitwerking dient rekening te worden gehouden met de tijdens de commissie gevraagde optimalisaties van het plan’.

20. De geciteerde motivering is grotendeels beperkt tot de redenen die het algemeen nut van de voorgenomen onteigening zouden kunnen verantwoorden. De vraag of de onteigening het algemeen nut beoogt, staat evenwel los van de vraag of de onteigening hoogdringend is.

Wat de hoogdringendheid betreft, wordt enkel vermeld dat “gezien de problematiek van de verkeersonveiligheid op dit punt, dewelke in het recente verleden aanleiding gegeven heeft tot verkeersslachtoffers, bij hoogdringendheid een herinrichting van het gevaarlijk punt vereist is”. Deze overweging is dermate vaag en algemeen dat ze bezwaarlijk kan worden aangemerkt als een voldoende grond en een afdoende verantwoording om de hoogdringendheidsprocedure van de onteigeningswet van 1962 toe te passen. Daartoe kan evenmin het enkele feit dat “het punt voorkomt op de lijst van gevaarlijke punten van het jaarprogramma 2004 van TV3V” in aanmerking worden genomen, al was het maar omdat er tussen 2004 en het bestreden besluit meer dan zes jaar zijn verstreken. Evenmin blijkt uit het administratief dossier de hoogdringendheid van de geplande onteigeningen.

Er wordt bijgevolg niet aangetoond dat de onmiddellijke inbezitneming van de betrokken onroerende goederen door de overheid onontbeerlijk was, zoals vereist is om toepassing te maken van de procedure bedoeld in de onteigeningswet van 1962. Het bestreden besluit miskent dan ook artikel 1 van deze wet. Het ontbreken van een dergelijke motivering komt bovendien neer op een schending van de motiveringswet.

Voor zover de verwerende partij voor het eerst in de procedurestukken in de onderhavige zaak redenen aanvoert ter onderbouwing van de hoogdringendheid van de betrokken onteigening, is dit niet van aard afbreuk te doen aan de voormelde vaststellingen, aangezien er enkel rekening kan worden gehouden met de in het bestreden besluit vermelde redengeving.

Het middel is gegrond.

## **BESLISSING**

**1. De Raad van State verwerpt het beroep in hoofde van de vijfde, zeventiende, achttiende en eenentwintigste verzoekende partij.**

**2. De Raad van State vernietigt het besluit van 9 februari 2011 van de Vlaamse minister van Mobiliteit en Openbare Werken betreffende onteigeningen ten algemenen nutte waarbij wordt bepaald dat in het algemeen belang voor de herinrichting van het gevaarlijk punt 2166, kruispunt N19 Herseltsesteenweg x Oude Mechelsebaan, de onroerende goederen op het grondgebied van de stad Aarschot, die op het bijgaande plan 1M3D8F G 000518 02 geel werden ingekleurd, onmiddellijk in bezit worden genomen en waarbij wordt bepaald dat deze onroerende goederen worden onteigend overeenkomstig de bepalingen van “de wet van 26 juli 1962 betreffende de rechtspleging bij hoogdringende omstandigheden inzake de onteigeningen van algemene nutte”, in zoverre het de innemingen 26, 27, 32, 34, 35, 36, 48, 50, 51, 52, 54, 55, 56 en 59 betreft.**

**De Raad van State verwerpt het beroep voor het overige.**

**3. Dit arrest dient te worden bekendgemaakt op dezelfde wijze als het vernietigde besluit.**

**4. De verwerende partij wordt verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 3.325 euro.**

**De vijfde, zeventiende, achttiende en de eenentwintigste verzoekende partij worden verwezen in de kosten van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 700 euro, elk voor een vierde.**

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van vijftien april 2013, door de Raad van State, Xe kamer, samengesteld uit:

|                   |                                   |
|-------------------|-----------------------------------|
| Pierre Lefranc,   | wnd. kamervoorzitter, staatsraad, |
| Jan Clement,      | staatsraad,                       |
| Stephan De Taeye, | staatsraad,                       |
| bijgestaan door   |                                   |
| Silvan De Clercq, | griffier.                         |

**De griffier**

**De voorzitter**

**Silvan De Clercq**

**Pierre Lefranc**